

PĚSTOUNSKÁ PÉČE

OSOBNÍ PÉČE O DÍTĚ V RODINĚ
BEZ ZMĚNY STATUSU

The background is a solid teal color. In the lower half, there is a faint, semi-transparent silhouette of two hands reaching towards each other, one from the left and one from the right, as if about to shake hands. The hands are rendered in a lighter shade of teal, creating a subtle watermark effect.

© Zdeňka Králíčková, 2007

ÚČEL

- **výkon osobní péče o nezletilé dítě po dobu, po kterou nemohou rodiče o dítě osobně pečovat**
- **dočasnost**
- **pravidelné osobní kontakty rodiče s dítětem**
- **není-li to možné, musí pěstounská péče plnit účel dlouhodobější osobní péče o dítě s cílem zajistit dítěti zdravé a stabilní rodinné prostředí**
- **proto musí být pěstounská péče průběžně sledována a kontrolována státem**

PRAMENY

- VNITROSTÁTNÍ
  - LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD (č. 2/1993 Sb.)
  - ZOR (z. č. 94/1963 Sb.)
  - ZSPOD (z. č. 359/1999 Sb.)
  - ZSSP (z. č. 117/1995 Sb.)
  - OSŘ (z. č. 99/1963 Sb.)
- MEZINÁRODNÍ ÚMLUVY
  - ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE (č. 104/1991 Sb.)
  - ÚMLUVA O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV A ZÁKLADNÍCH SVOBOD (č. 209/1992 Sb., čl. 8)
  - EVROPSKÁ ÚMLUVA O VÝKONU PRÁV DĚTÍ (č. 54/2001 Sb. m. s.)

LITERATURA

- *Hrušáková, M., Králíčková, Z.: České rodinné právo. 3. vyd. Brno: MU, 2006.*
- *Králíčková, Z.: Pěstounská péče po novele. Právo a rodina, 2000, č. 6 – 7.*

DRUHY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- nukleární rodina
§ 45a – 45d ZOR

- manželé
- jeden z manželů
- jedna osoba

Financování:

- dávky PP
- § 36 – 43 ZSSP

- široká rodina
§ 44 ZSPOD

- zařízení pro výkon PP,
tj. byt pro rodinu s větším
počtem dětí
- SOS dětské vesničky
- vlastní byt pěstouna

Financování:

- dávky PP
- § 36 – 39, 41 – 43 ZSSP
- § 46 ZSPOD (odměna pěstouna)

PŘEDPOKLADY

- CHYBĚJÍCÍ NEBO NEFUNGUJÍCÍ PŘIROZENÁ RODINA DÍTĚTE
- není vyžadován souhlas rodičů
- SOUHLAS DÍTĚTE
- ZÁJEM DÍTĚTE
- EXISTENCE VHODNÝCH ZÁJEMCŮ

RODIČE

- nemohou, neumí nebo nechtějí s dítětem žít z důvodů
  - objektivních nebo subjektivních
  - přechodných, krátkodobých i dlouhodobých

DÍTĚ

- **není osvojitelné**
- **zkoumá se tzv. osvojitelnost**
  - **pěstounská péče na přechodnou dobu**
- **je osvojitelné, ale tzv. neatraktivní**
  - **je starší, handicapované, má sourozence**
- **je naděje na návrat do přirozené rodiny**

ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

- zájem dítěte je přední hledisko při jakékoli činnosti ve věci dítěte (čl. 3 odst. 1)
- právo dítěte na péči svých rodičů
- participační práva dítěte (čl. 12)
  - právo na názor
  - právo na jeho vyjadřování (přímo nebo prostřednictvím jiné osoby)
  - právo na respektování názoru dítěte

Council of Europe Committee of ministers

- **Recommendation No. R (87)6**
  - právo dítěte vyrůstat v přirozené rodině (family of origin)
  - pěstounská péče je vždy „náhradní“
  - dohlížení nad pěstounskou rodinou
  - zachování osobních vazeb dítěte a rodičů
  - právo rodičů na informace
  - právo rodičů na zrušení pěstounské péče

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

- **Case Kutzner versus Německo**
  - „... tam, kde vznikly rodinné vazby, musí stát ...rozvíjení ..., ... opatření ..., opětovné spojení rodiče a dítěte ...“

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

- **Case Wallová a Walla versus ČR**
  - „... nevyhovující životní podmínky a materiální nedostatek mohou být zhojeny pomocí jiných prostředků než úplným rozdělením rodiny, což je nejradikálnější řešení, které lze použít v nejzávažnějších případech ...“
  - „... ani násilí, ani špatné zacházení, ani citové strádání, ani pohlavní zneužívání, ani špatný zdravotní stav, ani psychická nerovnováha rodičů nebyly shledány ...“

ZÁJEMCI O PĚSTOUNSKOU PÉČI

ZOR:

- „fyzické osoby, které poskytují záruku řádné výchovy dítěte“ (§ 45a odst. 1 ZOR) - bezúhonnost
- způsobilost k právním úkonům v plném rozsahu
- společně jen manželé (§ 45a odst. 1 ZOR)
- jeden z manželů (se souhlasem druhého, výjimky)
- osamělá osoba
- příbuzenství není překážkou
- uspokojivý zdravotní stav

ZSPOD: odborné posuzování (§ 27)

- nejen touha po dítěti, ale i
- motivace
- vlastnosti a osobní dispozice (dušení, fyzické, smyslové)
- zájem vytvořit stabilní a harmonický domov
- ochota zúčastnit se přípravy k přijetí dítěte do rodiny
- zajišťuje OSPOD - profesionální
- cíl: řešení krizové situace dítěte poznamenaného tím, že je nechtěné, opuštěné, týrané, zanedbávané, deprivované
- žádoucí je spolupráce s rodinou
- MPSV: metodické doporučení k realizaci přípravy

ZPROSTŘEDKOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- upravuje ZSPOD (§§ 21-27)
- vyhledávání dětí
- vyhledávání zájemců
- vytváření spisové dokumentace
- kraj: evidence
- odborné posuzování
- příprava
- nalezení vhodného „páru“
- právo na seznámení
- právo na před-pěstounskou péči

PŘED-PĚSTOUNSKÁ PÉČE

- § 45b ZOR
- ÚČEL: navázání kontaktu
- FAKULTATIVNÍ
- NEJDÉLE 3 MĚSÍCE (§ 45b odst. 2 in fine)
- JE FINANCOVANÁ dle ZSSP
- ROZHODUJE: OSPOD n. SOUD
- FAKTICKY RODIČE

PĚSTOUNSKÁ PÉČE NA PŘECHODNOU DOBU

- § 45a odst. 2 ZOR
- návrh OSPOD
- rozhoduje: soud
- na dobu:
  - po kterou rodič nemůže dítě ze závažných důvodů vychovávat
  - po jejímž uplynutí lze podle § 68a ZOR dát souhlas rodiče s osvojením
  - dobu do pravomocného rozhodnutí soudu o tom, že k osvojení není třeba souhlasu rodičů dle § 68 ZOR

- srov. vazby na § 27a z. č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí

SOUDNÍ ŘÍZENÍ VE VĚCI PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- lze zahájit i bez návrhu zájemců
- řízení ve věci péče o nezletilé: § 176 a násl. o. s. ř.
- **účastníci:**
  - **rodiče, kteří jsou nositeli rodičovské zodpovědnosti (případně poručník)**
  - **dítě**
  - **zájemci o pěstounskou péči, příp. zájemce a jeho manžel**
- **nutný zásadně výslech účastníků – osobně**
- **není vyžadován souhlas rodičů**
- **rozsudek: konstitutivní**

DŮSLEDKY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

§ 45c ZOR

- nezanikají vazby na přirozenou rodinu
- jde pouze o osobní péči o dítě

VZTAH RODIČE A DÍTĚ

- statusový vztah rodič a dítě zůstává zachován
- právní vazby na širší rodinu jsou také zachovány
- rodič má zásadně rodičovskou zodpovědnost
- rodič je zákonným zástupcem
- rodič je správcem jmění dítěte
- rodič dítě vychovává v nejširším slova smyslu
- rodič má právo se s dítětem stýkat
- rodič platí výživné na své dítě (státu)

VZTAH PĚSTOUN A DÍTĚ

- pěstoun má povinnost o dítě osobně pečovat
- pěstoun při péči o dítě vykonává **přiměřeně** práva a povinnosti rodičů
- dítě zastupuje jen v běžných věcech
- spravuje záležitosti dítěte jen v běžných věcech
- má-li pěstoun za to, že rodič rozhodl v podstatné věci nikoli v souladu se zájmy dítěte, může se domáhat rozhodnutí soudu
- pěstoun nemá vyživovací povinnost

VZTAH DÍTĚ A PĚSTOUN

- dítě má povinnost pomáhat v domácnosti pěstouna
- má-li dítě vlastní příjem a žije-li ve společné domácnosti, musí také přispívat na úhradu společných potřeb rodiny

FINANCOVÁNÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

**zákon č. 117/1995 Sb.,
o státní sociální podpoře**

- příspěvek na úhradu potřeb dítěte
- odměna pěstouna
- příspěvek při převzetí dítěte
- příspěvek na zakoupení motorového vozidla

ZÁKON Č. 117/1995 Sb. obsahuje

KOEFICIENTY, KTERÝMI JE TŘEBA
NÁSOBIT

ČÁSTKY ŽIVOTNÍHO MINIMA
STANOVENÉ V ZÁKONĚ č. 110/2006 Sb.,
O ŽIVOTNÍM A EXISTENČNÍM MINIMU

KONTROLA PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- § 19 ODST. 5 ZSPOD
- ZAJIŠTUJE OBECNÍ ÚŘAD OBCE S ROZŠÍŘENOU PŮSOBNOSTÍ
- PRAVIDLNÉ NÁVTĚVY DĚTÍ V PĚSTOUNSKÉ PÉČI

„DOPROVÁZENÍ“ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- NEZISKOVÉ ORGANIZACE
- PODPORA A ODBORNÁ POMOC
PĚSTOUNSKÉ RODINĚ
- DOVOLENÉ

ZÁNİK A ZRUŠENÍ PĚSTOUNSKÉ PÉČE

ZÁNİK: DOSAŽENÍM ZLETILOSTI DÍTĚTE, ÚMRTÍ

ZRUŠENÍ dle § 45a odst. 3 ZOR:

- ZE ZÁVAŽNÝCH DŮVODŮ
- I BEZ NÁVRHU
- NA NÁVRH PĚSTOUNŮ VŽDY
- ROZHODUJE SOUD

DŮSLEDEK:

- DÍTĚ SE FAKTICKY VRACÍ DO PŮVODNÍ RODINY
- JE NUTNÉ ZKOUMAT MOŽNOST I A SCHOPNOSTI RODIČŮ, PŘÍP. HLEDAT JINÉ FORMY NÁHRADNÍ PÉČE O DÍTĚ

ALTERNATIVNÍ FORMY PĚSTOUNSKÉ PÉČE

- KRIZOVÁ – okamžité umístění, 24 hodin až 3 měsíce
- DIAGNOSTICKÁ – cca 3 měsíce ➔ „co dál“
- PŘEKLENOVACÍ – příprava dítěte na cestu zpět do rodiny, do osvojení, do samostatného života
- RESPITNÍ (úlevná) – „dovolená“ pro rodiče nebo pro dlouhodobé pěstouny
- PRO RODIČE A DĚTI
- SOUKROMÁ – smlouva mezi rodiči a pěstouny